

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. 2017 р.
Протокол № 2 від 18.10.2017 р.**

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

підготовки бакалавра

галузь знань 23 Соціальна робота

спеціальність 231 Соціальна робота

освітня програма Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог організатор

Луцьк - 2017

Програма навчальної дисципліни «Історія соціальної роботи» для студентів галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, освітньої програми «Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог організатор»

Розробники: Мартіросян Л.А., доцент, канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Рецензент: Заремба Л.В., доцент, канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол №3 від 19 вересня 2017р.

Завідувач кафедри: _____ (_____)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету

(назва факультету)

протокол № 1 від 19 вересня 2017р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (_____)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № __ від __ . __ . 2017р.

© Мартіросян Л.А., 2017р.

1. Опис навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни подається згідно з навчальним планом спеціальності і представляється у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь <i>бакалавр</i>	Характеристика навчальної дисципліни
		денна /заочна форма навчання
Кількість кредитів (8 <i>кредит = 30 год.</i>)	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота	нормативна / за вибором
Модулів 3	Соціальна робота	Рік підготовки (ОС «бакалавр» - 1-й рік навчання)
Змістових модулів 2		Семестр (ОС «бакалавр» - 1-2 семестр)
ІНДЗ: -	Організатор освітньо-педагогічної діяльності в соціумі, соціальний педагог, педагог організатор	Лекції - 52 год.
Загальна кількість годин		Практичні (семінари) 50 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних Консультації самостійної роботи	Освітній ступінь бакалавр	Лабораторні - год.
		Самостійна робота 122 год.
		Консультації 16 год.
		Індивідуальна робота (<i>лише для спеціальностей Факультету мистецтв</i>)
		Форма контролю: Залік – 1 сем. Екзамен – 2 сем.

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна “Історія соціальної роботи” у пропонованій програмі представлена як систематичний огляд процесу зародження, становлення та розвитку форм і засобів соціальної опіки і піклування у Західній Європі та Україні.

Зміст програми розкриває основні тенденції і закономірності розвитку соціальної роботи, а також особливості і специфіку вирішення соціальних проблем, які були притаманні західноєвропейській, в тому числі українській, цивілізації у процесі їх історичного розвитку. Програма охоплює часовий простір з найдавніших часів виникнення людської цивілізації до кінця ХХ століття, коли соціальна робота набуває принципово нової якості. У процесі розгляду особливостей функціонування різноманітних систем соціальної роботи особлива увага приділяється двом аспектам: політичному характеру соціальної роботи та загальноісторичному фону, на якому відбувається еволюція форм і засобів соціальної допомоги. Акцентується увагу на економічних, політичних і соціальних змінах і потрясіннях, які були характерними для конкретного періоду західноєвропейської та вітчизняної історії, вказується їх вплив на формування тих чи інших характерних рис у системі соціальної допомоги.

Зміст програми спрямований на висвітлення місця людини в історії цивілізації. З цієї причини у програму введені питання соціальної психології і філософії, з позицій яких осмислюються проблеми соціальної допомоги у людському соціумі. Висвітлений взаємозв'язок світогляду людини, усвідомлення свого місця і ролі у світобудові з особливостями підходів до розуміння соціальної допомоги в конкретні історичні періоди; взаємозв'язок між змістом соціальної роботи і менталітетом кожного народу, його релігійними віруваннями та регіональними особливостями історичного розвитку.

Вивчення традицій і досягнень у такій гуманітарній сфері як соціальна робота допоможе студентам розширити і поглибити гуманітарне знання, реконструювати і використати на практиці традиційні форми і методи соціальної роботи. Під час вивчення курсу студенти отримають уявлення про основні закономірності, кількісні і якісні

зрушення в організації соціальної роботи як у Західній Європі так і в Україні. Вони зможуть побачити місце української системи соціальної опіки і піклування у світовому соціальному процесі, усвідомити самотність вітчизняного спадку у цій сфері.

Важливе значення має вивчення досвіду благодійної діяльності багаточисельних громадських, релігійних та державних соціальних інституцій спрямованого на надання опіки різноманітним категоріям соціально-скривджених громадян. Вивчення діяльності видатних представників благодійного руху, організаторів та ентузіастів філантропічних товариств і закладів, меценатів у сфері науки, культури, освіти і просвітництва сприятиме формуванню у студентів прагнення до відродження благодійних традицій українського народу та допоможе відновити гуманістичні ідеали в молоді бажання наслідувати приклади благодійників.

Вивчаючи історію соціальної опіки і піклування західноєвропейської цивілізації студенти проходять школу загальнокультурного, громадського, патріотичного та морального виховання.

При розробці програми було використане широке коло літератури і джерел, що включають у себе як сучасні наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів (Горілий А.Г., Кузьмін К.В., Латикін В.А., Фірсов М.В., Холостова Е.І. та ін.), наукові дослідження минулих століть (М. Фуко, Ф. Ареса, Ж.Ле Гоффа, А. Люшера, Б. Геремека та ін.), а також законодавчі та статистичні джерела, релігійні тексти, художню та публіцистичну літературу.

Метою викладання навчальної дисципліни "Історія соціальної роботи" є формування у студентів знання про особливості історичної еволюції форм, методів і засобів соціальної опіки і піклування як у західноєвропейських країнах так і в Україні; розвиток їх самостійного мислення у сфері професійної діяльності з врахуванням нових соціально-історичних знань.

Програма пропонує системний підхід до вивчення курсу: постійне поєднання з іншими навчальними дисциплінами з метою використання їх науково-освітнього потенціалу; глибокого проникнення в сутність соціальної роботи як специфічної соціальної системи.

У програмі представлений інформаційний обсяг навчальної дисципліни (тематика лекцій та семінарських занять; кількість годин для усіх видів робіт за навчальним планом), завдання для самостійної роботи, система оцінювання та список літератури.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

В процесі вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти професійними і загальними компетнціями.

Професійні:

- аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку соціальної допомоги як суспільного явища з метою розвитку професійного і загального світогляду;
- аналізувати і переосмислювати історичний досвід соціальної опіки і піклування в контексті сучасних вимог;
- самостійно здійснювати науково-пошукову роботу історичних даних у сфері соціальної опіки і благодійності, оперувати ними при вирішенні професійних задач;
- застосовувати набуті історичні знання у сфері соціальної опіки і благодійності у практичній діяльності соціального працівника;
- сприймати нову інформацію в галузі історії соціальної роботи, її узагальнювати, аналізувати, та обирати шляхи її використання у професійній діяльності;

Загальні:

- використовувати набуті знання для формування власної громадянської позиції, духовно-моральних якостей таких як милосердя, співчуття, відповідальність;
- застосовувати отримані уміння історико-соціального дослідження у професійній діяльності;
- використовувати набуті знання для формування професійно-значимих якостей особистості майбутнього спеціаліста;
- толерантно сприймати соціальні, етнічні, конфесійні і культурні відмінності різних соціальних груп; специфіку національно-культурного простору і характеру

життєдіяльності різних національних, статево-вікових і соціально-класових груп як об'єктів діяльності закладів соціальної сфери;

- усвідомлювати соціальну відповідальність своєї майбутньої професії, володіти високою мотивацією до виконання професійної діяльності.

Оволодіння професійними і загальними компетенціями передбачає оволодіння наступними

знаннями:

- історичних закономірностей та основних етапів розвитку соціальної роботи;
- особливостей функціонування систем соціальної опіки і піклування, що склались історично;
- основних історичних парадигм та моделей соціальної роботи;
- історичних фактів, дат, подій, етапів розвитку практики соціальної роботи в історії людства в їх хронології;
- історичного досвіду соціальної організації держави і суспільства у європейських народів в тому числі і в українців;
- форм, методів, засобів і технологій соціальної опіки і піклування в їх історичній ретроспективі;
- сутності соціальної політики захисту тих верств населення, що потребують допомоги;

уміннями:

- працювати з науковою літературою з історії та історії соціальної роботи;
- самостійно здійснювати науково-пошукову роботу історичних даних у сфері соціальної роботи, аналізувати, узагальнювати, робити висновки та використовувати набуті знання у вирішенні професійних завдань;
- здійснювати підготовку рефератів, доповідей і повідомлень використовуючи результати власної науково-пошукової роботи історичних даних у сфері соціальної роботи;
- володіти прийомами і методами історичного аналізу;
- здійснювати порівняльний аналіз фактів і явищ суспільного життя та історичних джерел.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна включає в себе **два змістових модулі**. Перший модуль присвячений вивченню історичних особливостей еволюції різноманітних форм і засобів надання соціальної допомоги у країнах Західної Європи. Другий модуль – розкриває підходи до її організації в Україні. По кожному модулю подано тематичний план лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Для самостійного вивчення студентам пропонуються питання, що були недостатньо глибоко розглянуті під час аудиторної роботи (на вибір викладача). Студенти готують реферати, письмові доповіді чи відповіді для індивідуальних співбесід на основі запропонованої літератури. Контроль за якістю самостійної роботи здійснює викладач протягом навчального року (тести, співбесіди, та ін.).

Методика та критерії оцінювання знань студентів здійснюється у відповідності до вимог Болонського процесу.

Структура навчальної дисципліни представлена у вигляді таблиці 2.

Таблиця 2.

Назви змістових модулів і тем лекційних, практичних, лабораторних занять, консультацій та самостійної роботи	Кількість годин							
	у тому числі							
	Усього	Лек.	Семінар.	Лаб.	Консультації	Інд. робота	Сам. роб.	Контр. роб.
	240	52	50		16		122	
1	2	3	4	5	6	7	8	

Змістовий модуль 1. Історія соціальної опіки і благодійництва в західноєвропейських країнах.								
Тема 1. Філософія благодійності і опіки як концептуальна ідея соціальної роботи. Архаїчні форми благодійності.		2	2				5	
Тема 2. Благодійність і опіка і стародавніх рабовласницьких державах. Філантропічний період в історії соціальної опіки і піклування.		4	4		1		7	
Тема 3. Формування системи церковно-громадської благодійності в період раннього і класичного Середньовіччя: 1. Виникнення системи церковно-монастирської благодійності в епоху раннього Середньовіччя; 2. Особливості функціонування відкритої церковно-громадської системи соціальної опіки і піклування в період класичного Середньовіччя		4	4		1		7	
Тема 4. Початок кризи відкритої церковно-громадської системи соціальної опіки і піклування та її розгортання в період пізнього Середньовіччя		4	4		1		7	
Тема 5. Остаточна ліквідація системи відкритого піклування у Західній Європі та становлення системи «ізоляції»		4	4		1		7	
Тема 6. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і благодійності у Західній Європі в епоху індустріального суспільства XVIII - XX ст. Початок реформування системи «ізоляції».		2	2		1		7	
Тема 7. Реформа кримінального права і створення пенітенціарної системи у Європі та США. Початок реформування соціальної сфери. Становлення соціального законодавства.		2	2		1		7	
Тема 8. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і підтримки у XIX ст. Виникнення «карцерної» системи соціальної допомоги в індустріальному суспільстві.		2	2		1		7	
Тема 9. Виникнення соціальної роботи як виду професійної діяльності у США та країнах Європи, її основні моделі.		2	2		1		7	
Разом за змістовим		26	26		8		61	

модулем 1								
Змістовий модуль 2. Історія соціальної опіки і благодійництва в Україні								
Тема 1. Витоки українського милосердя і благодійництва. Архаїчні форми благодійності.		2	2				5	
Тема 2. Трансформація підходів до здійснення соціальної опіки і піклування в феодальному суспільстві часів Київської Русі.		4	2		1		7	
Тема 3. Формування церковно-громадської системи соціальної допомоги в XIV – XVII століттях. Система соціальної підтримки у часи Козацької республіки.		4	4		1		7	
Тема 4. Знищення національних традицій благодійності та створення державної системи соціальної опіки після приєднання України до Росії (XVIII ст.)		4	4		1		7	
Тема 5. Благодійність та соціальна допомога в Україні у XIX –поч. XX ст.		4	4		1		6	
Тема 6. Соціальна політика та система соціального забезпечення на початку радянської влади.		2	2		1		7	
Тема 7. Соціальна політика та система соціального забезпечення в епоху «розвиненого соціалізму».		2	2		1		7	
Тема 8. Реформування радянської системи соціального забезпечення у незалежній Україні.		2	2		1		7	
Тема 9. Система соціальної роботи в Україні сьогодні (2014-2016 р.р)		2	2		1		7	
Разом за змістовим модулем 2		26	24		8		61	
Усього годин		52	50		16		122	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Історія соціальної опіки і благодійництва в західноєвропейських країнах.

Лекція 1.

Тема Філософія благодійності і опіки як концептуальна ідея соціальної роботи. Архаїчні форми благодійності (год. - 2).

1. Сутність поняття соціальної роботи, її мета, завдання, види і типи.
2. Поняття блага в етиці і філософії. Значення блага в історії становлення системи соціальної опіки і піклування.
3. Соціальна сутність світових релігій.
4. Особливості архаїчної благодійності.

Основні поняття: благодійність, опіка, піклування, соціальна допомога, форми допомоги, засоби допомоги, об'єкт і суб'єкт допомоги, типи допомоги, види допомоги.

Семінарське заняття 1.

Архаїчний період благодійності. Благодійність і релігійні вірування. (год. - 2).

5. Сутність поняття соціальної роботи, її мета, завдання, види і типи.
6. Поняття блага в етиці і філософії. Значення блага в історії становлення системи соціальної опіки і піклування.
7. Соціальна сутність світових релігій.
8. Особливості архаїчної благодійності.

Завдання(для самостійного опрацювання (5 год.)

1. Обґрунтуйте особливості еволюції поняття блага у поглядах давньогрецьких філософів.
2. Чому поняття „страждання” і „співчуття” взаємопов'язані у філософських системах епохи Середньовіччя?
3. Вкажіть особливості розуміння блага у філософії Нового часу.
4. Визначте різницю у розумінні милосердя і співчуття у різних світових релігіях.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.
Монографії та колективні видання – 5.
Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 2.

Тема. Благодійність і опіка і стародавніх рабовласницьких державах. Філантропічний період в історії соціальної опіки і піклування (4 год.).

1. Соціальна опіка і благодійність у стародавніх державах Месопотамії, Індії та Китаю.
2. Соціальна опіка і благодійність у стародавній Греції.
3. Соціальна опіка і благодійність у стародавньому Римі.

Основні поняття: каста, конфуціанство, поліс, громадянство, метки, літургії, демократія, аристократія, диктеріони, плебеї, сенат, консули, принципат, домінант, римське публічне право.

Семінарське заняття 2.

Тема. Благодійність і опіка і стародавніх рабовласницьких державах. Філантропічний період в історії соціальної опіки і піклування. (год. - 4).

1. Соціальна опіка і піклування у стародавніх державах Месопотамії, Індії та Китаю.
2. Вплив особливостей старогрецьких держав на формування системи соціальної допомоги (Афіни, Спарта).
3. Реалізація соціальної допомоги через систему прав і обов'язків громадян у стародавніх Афінах.
4. Особливості соціальної структури римського суспільства та її вплив на формування системи соціальної опіки.
5. Основні види соціальної допомоги у стародавньому Римі.
6. Римське право про соціальну опіку і піклування.

Завдання для самостійного опрацювання (6 год.)

1. Дайте характеристику правових документів стародавніх держав Месопотамії, Індії та Китаю щодо соціальної опіки і піклування.
2. У чому полягав смисл «літургій» у стародавніх Афінах.
3. Які види соціальної благодійності здійснював афінський поліс щодо своїх громадян?
4. Дайте характеристику релігійних свят, що відбувалися в Афінах. Визначте у чому полягала їх благодійна функція?
5. Які видовища користувалися найбільшою популярністю у стародавньому Римі?
6. Які форми соціальної опіки виділялись в римському публічному праві?

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.

Монографії та колективні видання – 5.

Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 3.

Тема. Формування системи церковно-громадської благодійності в період раннього і класичного Середньовіччя (4 год.).

1. Особливості розвитку західноєвропейського суспільства в період раннього і класичного Середньовіччя (V– XV ст.).

2. Роль церкви у середньовічному суспільстві.

3. Християнська доктрина соціальної благодійності. Ідеал людини – „істинно віруючий”. Релігійний світогляд людини.

4. Становлення відкритої церковно-громадської системи опіки і піклування в епоху раннього і класичного Середньовіччя.

Основні поняття: васалітет, васали, феодал, чернечі ордена, монархія, парламент, госпіталь, відкрита система допомоги.

Семинарське заняття 3.1.

3. 1. Виникнення системи церковно-монастирської благодійності в епоху раннього Середньовіччя. (2 год)

1. Основні риси суспільно-економічного і політичного розвитку Західної Європи в період раннього і класичного Середньовіччя (V– XV ст.).

2. Соціальна структура середньовічного суспільства. Соціальні інститути в епоху раннього Середньовіччя.

3. Роль церкви як соціального інституту в середньовічному суспільстві.

4. Соціальне вчення християнської церкви. Формування ідеалу „істинно віруючої” людини.

5. Особливості релігійного світогляду середньовічної людини та його вплив на формування традицій надання соціальної допомоги.

6. Голод як основна соціальна патологія епохи раннього Середньовіччя.

7. Благодійна функція церкви та благодійна діяльність чернечих орденів. Особливості церковно-громадської системи соціальної опіки.

Завдання для самостійного опрацювання (3 год.)

1. Вкажіть наслідки падіння Західної Римської імперії для подальшого розвитку європейської цивілізації.

2. Обґрунтуйте чому християнська церква в період раннього і класичного Середньовіччя стає організатором нової системи соціальної опіки і піклування.

3. Як релігійний світогляд середньовічної людини впливав на розвиток церковної благодійності?

Семинарське заняття 3.2.

3. 2. Особливості функціонування відкритої церковно-громадської системи соціальної опіки і піклування в період класичного Середньовіччя (2 год).

1. Виникнення міст і міського способу життя в епоху класичного Середньовіччя.

2. Поява світських форм соціальної допомоги (ремісничий цех та міське самоврядування як суб'єкти допомоги).

3. Вплив середньовічної економіки на виникнення голоду та масових епідемій.

4. Епідемія лепри та чуми у Європі та їх наслідки для суспільного розвитку та соціальної благодійності. Виникнення ізоляторів для хворих, трансформація їх функцій (від надання допомоги у лікуванні до ізоляції від суспільства).

5. Труднощі церковно-монастирської системи допомоги у здійсненні її благодійницьких функцій.

6. Спроби втручання держави, як нового соціального інституту у церковно-монастирську систему соціальної допомоги.

Завдання для самостійного опрацювання (4 год.)

1. Вкажіть причини соціально-економічних катастроф та епідемій в епоху Середньовіччя.
2. Вкажіть причини виникнення ізоляторів в Європі.
3. Дайте характеристику особливостей функціонування ізоляторів.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.
Монографії та колективні видання – 5.
Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 4.

Тема. Початок кризи відкритої церковно-громадської системи соціальної опіки і піклування та її розгортання в період пізнього Середньовіччя (4 год.).

1. Особливості феодальної економіки та її роль у поширенні соціально-економічних патологій у суспільстві (голод, епідемії).
2. Соціальне становище бідняків і жебраків у середньовічному суспільстві.
3. Соціальна підтримка дітей.
4. Виникнення ізоляторів у структурі церковно-громадської системи опіки і піклування.

Основні поняття: соціальна патологія, ізгої, критерії бідності, жебрак.

Семінарське заняття 4.

Тема. Початок кризи відкритої церковно-громадської системи соціальної опіки і піклування та її розгортання в період пізнього Середньовіччя. (4 год.)

1. Зміна соціокультурної ситуації в період пізнього Середньовіччя. Зміни в державотворенні, економіці та культурі. Великі географічні відкриття.
2. Реформація та нові суспільні цінності.. Зміна суспільного відношення до бідності та її ролі у суспільстві.
3. Започаткування зміни функцій між державою і церквою у системі надання допомоги. Ізолятор як новий інститут соціальної благодійності. Благодійні підходи до їх фінансування та поліцейська функція держави.
4. Поглиблення соціальних патологій, нові епідемічні хвороби та їх наслідки для суспільства. Система медичної допомоги.
5. Початок реформи церковно-монастирської системи допомоги в Англії.
6. Боротьба Франції з жебрацтвом, особливості формування системи «ізоляції» у Франції.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Вкажіть зміни, що відбулись в європейському суспільстві в XVI ст. і як вони вплинули на зміну ідеалу „істинно віруючого”.
2. Вкажіть причини необхідності створення державної системи благодійництва у Європі.
3. Вкажіть причини кризи церковно-громадської системи піклування.
4. Як змінилось відношення до жебраків і бідняків зі сторони суспільства і церкви в XVI–XVII ст.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.
Монографії та колективні видання – 5.
Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 5.

Тема. Остаточна ліквідація системи відкритого піклування у Західній Європі та становлення системи «ізоляції» (4 год.).

1. Перехід західноєвропейського суспільства до буржуазних відносин.
2. Зміна ролей в опіці і поява світських інститутів соціальної допомоги.

3. Соціальне становище ізгоїв суспільства в період зародження буржуазних відносин. Поширення епідемій.

4. Прояви загальної кризи церковно-громадської системи опіки і піклування. Феномен „полювання на відьом”.

5. Зміна ролей в опіці і завершення формування системи «ізоляції» у XVI – XVIII ст.

Основні поняття: матеріальна культура, мануфактурне виробництво, реформація, протестантизм, абсолютна монархія, буржуазія, пролетаріат, «полювання на відьом», «відьмацькі процеси», ізолятор, лепра, пауперизація, поліщесько-репресивні заходи, регламентація, трудова допомога, централізована система допомоги, робітні будинки, благодійні школи.

Семинарське заняття 5.

Тема 5. Остаточна ліквідація системи відкритого піклування у Західній Європі та становлення системи «ізоляції» (4 год.).

1. Філософія допомоги у ранньобуржуазному суспільстві. Проекти боротьби з жебрацтвом.

2. Продовження формування системи ізоляції. Основні принципи соціальної допомоги: ізоляція та примусова праця.

3. Створення державної системи виправних будинків – ізоляторів: робітних будинків в Англії та госпіталів у Франції. Особливості їх функціонування.

4. Зміна ролей держави і церкви в організації функціонування системи «ізоляції» у XVIII ст.

5. Функції держави у боротьбі з соціальними патологіями (розбій, проституція).

6. Прояви загальної кризи церковно-громадської системи опіки і піклування. Феномен „полювання на відьом”.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Обґрунтуйте роль держави у боротьбі з соціальними патологіями. У чому проявляється її функція соціальної благодійності ?

2. Вкажіть особливості судових процесів над відьмами та їх вплив на соціальну ситуацію у суспільстві.

3. Обґрунтуйте виправний характер функцій закладів ізоляції у Європі.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1; 3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.

Монографії та колективні видання – 5.

Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 6.

Тема. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і благодійності у Західній Європі в епоху індустріального суспільства XVIII - XX ст. Початок реформування системи «ізоляції» (2 год.).

1. Вплив Просвітництва на реформування системи соціальної опіки. Теорії бідності.

2. Етапи реформування системи „ізоляції”. Соціальна політика стосовно дітей.

3. Формування медичного напрямку у системі соціальної опіки і піклування.

Основні поняття: просвітництво, робітні будинки, госпіталі, богодільні-в'язниці, , раціоналізм, деїзм, «освічений абсолютизм», принцип поділу влад, політика «революційного терору», принцип «комуналізації» допомоги.

Семінарське заняття 6.

Тема. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і благодійності у Західній Європі в епоху індустріального суспільства XVIII - XX ст. Початок реформування системи «ізоляції» (2 год).

1. Соціокультурні зміни суспільно-політичного життя західноєвропейського суспільства у XVIII ст. Просвітництво як чинник реформування системи «ізоляції».
2. Великої Французької революції на реформування системи «ізоляції». Свобода і соціальна мобільність основні ідеї нової системи соціальної благодійності.
3. Нові концепції благодійності у буржуазному суспільстві. Соціальне місце бідності у ньому.
4. Етапи реформування системи «ізоляції» у другій половині XVIII ст. Виокремлення системи медичної допомоги, її концепції та особливості реалізації у Європі.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Обґрунтуйте взаємозв'язок цінностей Просвітництва з реформування ранньобуржуазної системи соціальної допомоги – «ізоляції».
2. Схарактеризуйте основні цінності буржуазного суспільства та особливості їх втілення у життя на прикладі Великої Французької революції.
3. Обґрунтуйте чому визнання прав людини було не сумісне з традицією ізоляції, як формою соціальної опіки над нужденними.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.
Монографії та колективні видання – 5.
Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 7.

Тема. Реформа кримінального права і створення пенітенціарної системи у Європі та США. Початок реформування соціальної сфери (2 год.).

1. Розвиток економічної та соціокультурної ситуації у XIX ст. Науково-технічний прогрес, його вплив на становлення індустріального суспільства.
2. Реформування кримінального права і створення пенітенціарної системи.
3. Соціальне становище робітничого класу в індустріальному суспільстві. Робітничі рухи у Європі та їх соціальні наслідки.
4. Соціальне становище жінок в індустріальному суспільстві. Боротьба жінок за свої права, виникнення феміністичних рухів.
5. Прийняття соціального законодавства у Європі та США.

Основні поняття: науково-технічна революція, презумпція невинуватості, теорія «природних прав» людини, деїзм, гуманність, міра покарання, пенітенціарна система, «трудова допомога», модель кримінального покарання, сім принципів пенітенціарної системи, фемінізм, соціальне законодавство.

Семінарське заняття 7.

Тема. Реформа кримінального права і створення пенітенціарної системи у Європі та США. Початок реформування соціальної сфери. Становлення соціального законодавства(2 год).

1. Розвиток економічної та соціокультурної ситуації у XIX ст. Науково-технічний прогрес, його вплив на становлення індустріального суспільства.
2. Трансформація змісту злочинності у буржуазному суспільстві. Ідея гуманізації покарань.

3. Реформа кримінального права. В'язниця, як інструмент перевиховання і покарання. Три моделі покарання і ув'язнення, їх переваги та недоліки.

4. Соціальне становище робітничого класу в індустріальному суспільстві. Робітничі рухи у Європі та їх соціальні наслідки.

5. Соціальне становище жінок в індустріальному суспільстві. Боротьба жінок за свої права, виникнення феміністичних рухів.

6. Прийняття соціального законодавства у Європі та США.

6. Соціальне становище дітей бідних верств населення. Проблема злочинності неповнолітніх. Виникнення ювенального правосуддя у США та його роль у формуванні нової моделі соціальної опіки і піклування. Поширення ювенального правосуддя у Європі. Особливості функціонування закладів «ізоляції» для неповнолітніх у США та Європі.

7. Виникнення нових соціальних патологій (алкоголізм, наркоманія) та поширення старих (проституція); боротьба з ними.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Схарактеризуйте історичні особливості становлення пенітенціарної системи у США, як напрямку соціальної благодійності суспільства.

2. Порівняйте специфіку підходу до соціальної опіки над злочинцями у США та Європі.

3. Вкажіть особливості становлення служби пробації у Європі.

4. Опишіть сучасні тенденції розвитку пробаційної служби у США та Європі.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.

Монографії та колективні видання – 5.

Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 8.

Тема. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і підтримки у XIX ст. Виникнення «карцерної» системи соціальної допомоги в індустріальному суспільстві (2 год.).

1. Філософська концепція «карцерної» системи соціальної допомоги.

2. Формування «карцерної» системи соціальної допомоги в Англії.

3. Формування «карцерної» системи соціальної допомоги у Франції.

4. Особливості «карцерної» системи соціальної допомоги в Німеччині.

Основні поняття: «карцерної» системи, «Ельберфельдська» система допомоги, соціальна політика держави, приватна благодійність.

Семинарське заняття 8.

Тема. Основні тенденції розвитку соціальної опіки і підтримки у XIX ст. Виникнення «карцерної» системи соціальної допомоги в індустріальному суспільстві (2 год.).

1. Освітня реформа як особливий напрямок реформування системи соціальної допомоги і опіки. Школи для дітей бідноти. Професійні школи. Виникнення дошкільної освіти та освіти дітей з особливими потребами. Виникнення дитячих і молодіжних громадських організацій.

2. Концепція «карцерної» системи. Спеціалізована допомога, як основна ідея соціальної благодійності.

3. Розбудова «карцерної» системи у Франції та Англії. Особливості її функціонування.

4. «Карцерна» системи в Німеччині Ельберфельдської системи допомоги.

5. Суперечності і недоліки «карцерної» концепції опіки. Розробка нових пріоритетів в соціальній політиці держави, як соціальній інституції.

6. Приватна благодійність у США. Взаємодія суспільства і церкви в питаннях опіки

і піклування. Діяльність організації «Армія спасіння».

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Письмово, у схематичному вигляді подайте структуру «карцерної» системи соціальної опіки і піклування.

2. Схарактеризуйте скаутський рух та його роль у новій соціальній політиці Європи.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.

Монографії та колективні видання – 5.

Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Лекція 9.

Тема. Виникнення соціальної роботи як виду професійної діяльності у США та країнах Європи, її основні моделі (2 год.).

1. Виникнення теорії «соціальної роботи» у США.

2. Суспільна злагода і стабільність як нова мета соціальної роботи у середині ХХ ст.

3. Формування національних державних систем соціальної підтримки.

4. Європейська та американська моделі соціальної роботи і соціального забезпечення.

Основні поняття: соціальний працівник, функції соціального працівника, соціальне законодавство, соціальні послуги, національна система соціальної підтримки, соціальна підтримка, соціальне страхування.

Семінарське заняття 9.

Тема . Виникнення соціальної роботи як виду професійної діяльності у США та країнах Європи, її основні моделі (2 год.).

1. Виникнення теорії соціальної роботи. Соціально-економічні ідеї К. Маркса. Соціальна робота у США. Її теоретичне обґрунтування Мері Елен Річмонд та Джейн Адамс.

2. Формування нової мети соціальної роботи у середині ХХ ст.. - суспільна злагода і стабільність.

3. Європейська модель соціальної роботи і соціального забезпечення.

4. Американська модель соціальної роботи і соціального забезпечення. Приватне соціальне страхування та державна допомога.

5. Соціальне законодавство країн Європейського Союзу. Участь держави, роль місцевих органів самоуправління у системі соціальної допомоги.

6. Система соціальної роботи з різними групами населення у Європі та США.

7. Спрямованість соціальних послуг на створення сприятливих умов для нормального функціонування сім'ї як основного осередку суспільства.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Які моделі соціальних служб найбільш розповсюджені у ЄС та США?

2. Зробіть порівняльну характеристику діяльності соціальних служб у ЄС та США.

2. Обґрунтуйте ефективність реабілітаційних програм соціальної допомоги дітям-інвалідам, що діють за кордоном.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 1;3; 4; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 19; 20; 21; 22; 23.

Монографії та колективні видання – 5.

Періодичні видання – 9; 14; 20; 21; 24; 25; 27; 36; 38; 39.

Змістовий модуль 2. Історія соціальної опіки і благодійництва в Україні

Лекція 1.

Тема. Витоки українського милосердя і благодійництва. Архаїчні форми благодійності (2 год.)

1. Архаїчна парадигма допомоги.
2. Сакральні види допомоги і взаємодопомоги у стародавніх слов'ян.
3. Общинно-родові форми допомоги.
4. Господарські форми допомоги і взаємодопомоги

Основні поняття: язичницька архетипна свідомість, філософія холізму, міфологеми буття, сакральність, фетишизація, реципрокація, редистрибуція, тризна, інфатид.

Семінарське заняття 1.

Тема. Витоки українського милосердя і благодійництва. Архаїчні форми благодійності (2 год.)

1. Побут і мораль східних слов'ян у вітчизняних і закордонних джерелах та літературі.
2. Особливості архаїчних форм допомоги у стародавніх слов'ян.
3. Общинні, сакральні і господарські форми взаємодопомоги в дохристиянській Русі.
4. Соціальна стратифікація і початок державності на території України.

Завдання для самостійного опрацювання (5 год.)

1. Доведіть, що життя і побут стародавніх слов'ян має характерні риси архаїчного періоду.
2. Покажіть на прикладі міфології стародавніх слов'ян наявність у них традицій соціальної допомоги.
3. У формі таблиці зробіть порівняльну характеристику форм допомоги у стародавніх слов'ян та інших народів архаїчного періоду.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19
Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.
Періодичні видання – 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 2.

Тема. Трансформація підходів до здійснення соціальної опіки і піклування в феодальному суспільстві часів Київської Русі (2 год.)

1. Виникнення держави Київська Русь. Соціальна побудова суспільства.
2. Роль християнства та особливості християнізації східних слов'ян.
3. Княжа благодійність. Її форми та особливості.
4. Компоненти система соціальної допомоги у ранньофеодальній державі: подвижництво і жебраколюбство.
5. Феномен юродства на Русі. Чаклуни та їх роль у системі соціальної допомоги стародавньої Русі.
6. Основні тенденції розвитку церковної благодійності.

Основні поняття: подвижництво, жебраколюбство, професійне жебрацтво, юродства, чаклунство, наузи.

Семінарське заняття 2

Тема . Трансформація підходів до здійснення соціальної опіки і піклування в феодальному суспільстві часів Київської Русі (2 год.)

1. Соціальна організація ранньофеодальної держави, формування національного характеру наших предків.
2. Хрещення Русі і “жебраколюбство” як морально-етичний феномен православ'я.
3. Роль церкви в підтримці жебраків, убогих і сиріт.
4. Перші українські благодійні заклади: благодійні будинки і хати, лікарні, притулки, скудельниці.

5. Зародження і розвиток приватної благодійності. Великокняжа філантропія.
6. Церковно-громадська система соціальної допомоги

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Доведіть, що особливості християнізації Русі мали значний вплив на формування системи соціальної допомоги.
2. У формі таблиці вкажіть об'єкти соціальної допомоги у Київській Русі та розкрийте зміст.
3. Дайте характеристику поняття «подвижництво».
4. Визначте основні чинники, що сприяли розвитку церковно-монастирської благодійності на Русі.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19
Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.
Періодичні видання –1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 3.

Тема 3. Формування церковно-громадської системи соціальної допомоги в XIV – XVII століттях. Система соціальної підтримки у часи Козацької республіки (4 год.).

1. Функціонування монастирської системи опіки і піклування після розпаду Київської Русі.
2. Еволюція соціальної побудови суспільства в часи козаччини.
3. Громадська система соціальної опіки і благодійності в часи козаччини.
4. Церковні громади містян – братства, як новий суб'єкт надання соціальної допомоги.
5. Благодійна діяльність гетьманів та козацької старшини.

Основні поняття: ктиторські монастирі, статус бельца, монастирі-вотчини, пансіонна система підтримки, церковні братства.

Семинарське заняття 3

Тема . Формування церковно-громадської системи соціальної допомоги в XIV – XVII століттях. Система соціальної підтримки у часи Козацької республіки (4 год.).

1. Соціальна організація українського суспільства часів козаччини.
2. Форми і засоби соціальної допомоги в серед українців часів козаччини. Благодійна діяльність гетьманів і козацької старшини.
3. Громадська система соціальної опіки і благодійності в часи козаччини. Особливості селянської громади XIV – XVII ст.. у порівнянні з давньоруською громадою.
4. Роль української церкви у системі соціальної допомоги часів козаччини.
5. Церковні громади містян – братства, як новий суб'єкт надання соціальної допомоги. Братські шпиталі та організація медичної допомоги. Братські школи та їх значення для розвитку системи соціальної допомоги в тогочасній Україні.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. У формі таблиці зробіть порівняльну характеристику соціального устрою українського і російського суспільства в XIV – XVII століттях.
2. Підготуйте доповідь про приватну благодійну діяльність козацьких гетьманів.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19
Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.
Періодичні видання –1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 4.

Тема . Знищення національних традицій благодійності та створення державної системи соціальної опіки після приєднання України до Росії (XVIII ст.)

(4 год.)

1. Формування державної системи соціальної допомоги у Московській державі.
2. Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної і приватної опіки. Приказна система опіки.
3. Формування державно-адміністративної системи допомоги Петром I. та боротьба з жебрацтвом.
4. Реформа системи соціальної допомоги Катерини II. Діяльність приказів соціальної опіки.
5. Розвиток приватної благодійності у Росії. Діяльність благодійних товариств.
6. Розвиток приватної благодійності в Україні козацьких гетьманів та старшини. Знищення козаччини та козацької системи соціальної допомоги.

Основні поняття: поліцейсько-санітарні методи соціальної допомоги, легалізація, церковні тайнства, патерналізм, постійна опіка, тимчасова опіка, богадільня, масонська ложа, пансіонна опіка.

Семинарське заняття 4

Тема 4. Знищення національних традицій благодійності та створення державної системи соціальної опіки після приєднання України до Росії (XVIII ст.) (4 год.)

1. Приказна система опіки, як початок утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної і приватної опіки у часи Івана Грозного. Поява державного регулювання у сфері опіки і благодійництва за часів Бориса Годунова.
3. Зміна соціальної організації українського суспільства після приєднання України до Росії.
4. Реформи системи соціальної допомоги в період правління Петра I. Реформування системи державного управління і соціальної благодійності, його основні етапи.
5. Створення системи соціального захисту: центральні органи; міські магістрати; дідичі для кріпаків, війти і соцькі для вільного населення. Діяльність закритих закладів соціальної опіки: гамівні і прядильні будинки, шпиталі.
6. Реформа системи соціальної допомоги Катериною II. Діяльність приказів соціальної опіки (1775р.). Знищення української національної системи освіти Катериною II та її зросійщення.
7. Діяльність приватних благодійних товариств: Імператорське людинолюбне товариство (1816р.), Благодійне товариство (1812р.), масонські ложі, пансіонерство.
8. Традиції громадської допомоги і опіки в українському селі у XVIII т.. Знищення козаччини та козацької системи соціальної допомоги.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

2. У формі таблиці жебрацтва зробіть порівняльну характеристику поширення жебрацтва на Русі і в Західній Європі.
3. Вкажіть, які заходи проводились в умовах голодного трьохліття 1601-1603 в Росії.
4. У чому особливості полонянничного податку за Соборним Уложенням 1649р.?
5. Доведіть, що російська держава була зацікавлена у поширенні вино- і пиворобства серед населення.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19
Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.
Періодичні видання – 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 5.

Тема. Благодійність та соціальна допомога в Україні у XIX –поч. XX ст.

(4 год.)

1. Становлення буржуазного суспільства, особливості його соціальної структури.
2. Занепад приказної системи допомоги. Земська система опіки.
3. Характерні риси сільської і міської опіки в період становлення буржуазного суспільства. Сільська і волосна опіка.

4. Поява соціального законодавства у Російській імперії.
5. Приватна філантропія, діяльність благодійних товариств.
6. Церковно-парафіяльна опіка. Громадсько-релігійні соціальні рухи.
7. Перші наукові дослідження соціальних патологій.

Основні поняття: парафія, фахова суспільна опіка, етноконфесійна громада, будинки працелюбності, соціальне законодавство, соціальне страхування, соціальний захист дитинства, філантропія, соціальна патологія.

Семінарське заняття 5.

Тема . Благодійність та соціальна допомога в Україні у XIX –поч. XX ст. (4год.)

1. Розвиток елементів капіталізму в економіці Російської імперії. Відміна кріпосного права. Буржуазні реформи 60-70 рр. Трансформація соціальної структури суспільства.
2. Нова система державного самоуправління. Занепад приказної системи допомоги. Земська система допомоги.
3. Особливості соціальної політики і її здійснення в пореформенній Україні. Сільська і волосна опіка. Церковно-парафіяльна опіка.
4. Приватна філантропічна діяльність українських благодійників у сфері освіти.
5. Соціальні патології та чинники їх існування.
6. Поява соціального законодавства у Російській імперії. Соціальне страхування, соціальний захист дитинства.
7. . Приватна філантропія, діяльність благодійних товариств. Громадсько-релігійні соціальні рухи та їх благодійна діяльність.
8. Вплив революційних подій на зародження нових організацій соціального захисту трудящих. Профспілки і фабзавкоми. Соціальні проекти і їх доля (фабрично-заводське законодавство). “Трудова допомога” і її основні форми.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. У чому полягає значення Земського і Городового положення для реформування приказної системи соціальної допомоги?
2. Вкажіть основні сфери земської благодійності.
3. Вкажіть види приватної благо діяльності, що отримали розвиток у XIX столітті.
4. Підготуйте доповідь про діяльність українських благодійників і меценатів у сфері освіти і виховання у XIX столітті
5. Дайте характеристику благодійних закладів для дітей, що функціонували на поч. XX століття в Російській імперії.
6. Визначте основні підсумки періоду державної благодійності.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19
 Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.
 Періодичні видання –1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 6.

Тема. Соціальна політика та система соціального забезпечення на початку радянської влади (2 год.)

1. Зміна суспільної організації в радянську добу.
2. Початок формування системи соціального забезпечення. Держава, як єдиний суб'єкт соціальної опіки.
3. Створення в 20-х р.р. системи соціального виховання в Україні.
3. Соціальна політика радянської влади щодо селянства. Голод 1921р. Геноцид українського населення 1932-33 р.р.
4. Завершення формування системи соціального забезпечення. Третій голодомор в Україні.

Основні поняття: соціальне забезпечення, класовий підхід, націоналізм, теорія

класової боротьби, геноцид.

Семінарське заняття 6.

Тема 6. Соціальна політика та система соціального забезпечення на початку радянської влади (2 год.).

1. Зміни в соціальній структурі суспільства на початку радянської доби. Соціальні потреби революційного часу і “диктатура пролетаріату”. Знищення приватних і церковних форм благодійності, занепад громадських. Перехід до комуністичного забезпечення.

2. Держава, як єдиний суб’єкт соціальної опіки. Нові органи управління соціальною сферою: формування, функції, початок діяльності. Класовий підхід.

3. Створення органів соціальної допомоги для неповнолітніх безпритульних. Перевиховання неповнолітніх злочинців.

4. Створення в 20-х р.р. системи соціального виховання в Україні.

5. Створення органів соціальної допомоги для різних категорій інвалідів.

6. Введення законодавства про пенсійне забезпечення по старості, як самостійного виду соціального забезпечення (1928-1932 р.р.). Створення кас взаємодопомоги. Завершення формування системи соціального забезпечення.

7. Соціальна політика радянської влади щодо селянства. Голод 1921р. Геноцид українського населення 1932-33 р.р. Наслідки фізичного знищення українців.

8. Соціальне забезпечення родин фронтовиків (1941-1945р.р.). Охорона дитинства та опікування сиротами, розширення мережі дитячих будинків.

9. Третій голодомор в Україні та його наслідки.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Здійсніть порівняльну характеристику системи соціального виховання в Україні і системи освіти у Радянській Росії 20-х р. XX ст.

2. Визначте позитивні і негативні риси у системі соціальної роботи з неповнолітніми злочинцями 20-х р. XX ст.

3. Підготуйте доповідь про роботу А.С. Макаренка з неповнолітніми правопорушниками.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19

Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.

Періодичні видання – 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 7.

Тема. Соціальна політика та система соціального забезпечення в епоху «розвиненого соціалізму» (2 год.).

1. Система соціального забезпечення в 50-90-х р.р. XX століття.

2. Основні напрямки матеріального забезпечення громадян. Класовий підхід.

3. Безкоштовне медичне обслуговування, його особливості та партійно-класовий підхід.

4. Особливості фінансування державного соціального забезпечення.

Основні поняття: соціальне забезпечення, класовий підхід, націоналізм, теорія класової боротьби, геноцид, «контрреволюціонери», «вороги народу», дисиденти, бідність

Семінарське заняття 7.

Тема. Соціальна політика та система соціального забезпечення в епоху «розвиненого соціалізму» (2 год.).

1. Система соціального забезпечення в 50-90-х р.р. XX століття. Утворення Міністерства соціального забезпечення (1949р.). Боротьба з українськими «буржуазними націоналістами» та класовий підхід до соціального забезпечення.

2. Закон про державні пенсії (1956р.) та його зміст. Введення загального державного пенсійного забезпечення працюючих. Прийняття Закону про пенсії та грошову допомогу членам колгоспів (1964р.).

3. Розширення функцій Міністерства соціального забезпечення (1961р.): виплата пенсій; організація лікарсько-трудової експертизи; працевлаштування і фахове навчання

інвалідів; матеріально-побутове обслуговування пенсіонерів, багатодітних та самотніх матерів; надання протезно-ортопедичної допомоги.

4. Три основні напрямки матеріального забезпечення: державне соціальне забезпечення; державне соціальне страхування; соціальне забезпечення колгоспників. Особливості фінансування державного соціального забезпечення. Визначення категорій населення, що не підпадають під допомогу держави: «контрреволюціонери», «вороги народу», колишні підпільники ОУН, вояки УПА, дисиденти.

5. Безкоштовне медичне обслуговування, його особливості та партійно-класовий підхід.

6. Соціально-економічна криза в 80-90-х р.р. Соціальна незахищеність населення. Бідність основної маси населення, як найбільша соціальна патологія радянського суспільства.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Підготуйте доповідь про появу і розвиток українського дисидентського руху.

2. Наведіть автобіографічну довідку життя та діяльності найбільш відомих українських дисидентів.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19

Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.

Періодичні видання – 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 8.

Тема. Реформування радянської системи соціального забезпечення у незалежній Україні (2 год.).

1. Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-90-х р.р. ХХ ст. та поширення соціальних патологій.

2. Соціальні конфлікти на поч. ХХ ст. в Україні (2005р.)

2. Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах.

3. Створення мережі державних соціальних відомств України на кінець ХХ - поч. ХХІ ст..

4. Діяльність закладів соціального обслуговування в Україні у 90-2000 р.р.

Основні поняття: соціальна реабілітація, соціальне обслуговування населення, соціальний захист, патерналізм, територіальні центри, соціальне сирітство.

Семінарське заняття 8.

Тема. Реформування радянської системи соціального забезпечення у незалежній Україні (2 год.).

1. Особливості кризи соціально-економічної ситуації в Україні у кінці 80-90-х р.р. ХХ ст.. Масове розповсюдження різноманітних соціальних патологій: розпад інституту сім'ї, зростання проституції і жебрацтва, дитячої безпритульності та захворюваності населення.

2. Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України на кінець 1999-2000р.р. Діяльність державної служби зайнятості (1990р.), її структура і завдання.

3. Система соціального обслуговування в Україні у 90-2000 р.р. Радянській підхід до нарахування пенсій.

4. Виникнення територіальних центрів з обслуговування непрацездатних громадян похилого віку та інвалідів. Правове регулювання соціального обслуговування («Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»).

5. Діяльність територіальних центрів. Специфіка роботи соціального працівника.

6. Діяльність соціальних служб для молоді та дітей. «Декларація про загальні засади

державної молодіжної політики в Україні». Розвиток явища соціального сирітства.

7. Діяльність недержавних добровільних організацій соціальної роботи. Правове забезпечення діяльності НДО законами “Про об’єднання громадян”, “Про благодійництво та благодійні організації».

8. Волонтерська діяльність. Її правові засади та особливості.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Схарактеризуйте міжнародні програми і діяльність міжнародних організацій, що спряли становленню соціальної роботи в Україні.

2. Схарактеризуйте роль церкви у відродженні соціальної роботи в Україні.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19

Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.

Періодичні видання –1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

Лекція 9.

Тема. Система соціальної роботи в Україні сьогодні (2014-2016 р.р) (2 год.).

1. Причини розгортання соціального конфлікту у 2014р..

2. Війна на Сході України та її соціальні наслідки.

3. Волонтерство і самодопомога населення сьогодні як авангард громадянського суспільства та важлива частина системи соціальної підтримки населення.

4. Нові форми державної соціальної допомоги переселенцям, воїнам АТО, дітям постраждалим від війни.

5. Спроби соціальних реформ в Україні . Їх результати та соціальні наслідки.

Основні поняття: адресна допомога, постраждалі і переселенці, тимчасово окуповані території, гібридна війна, ринкова економіка, офшори, субсидії, страхова медицина.

Семінарське заняття 9.

Тема . Система соціальної роботи в Україні сьогодні (2014-2016 р.р) (2 год.).

1. Соціально-економічна і політична криза 2014р. Соціальні причини розгортання конфлікту.

2. Початок війни на сході країни. Розгортання волонтерства і самодопомоги населення як важливої частини системи соціальної підтримки населення.

4. Згорання соціальних програм, підвищення комунальних платежів, збідніння населення.

5. Початок реформ в Україні, їх наслідки та соціальні очікування.

Завдання для самостійного опрацювання (7 год.)

1. Підготуйте доповідь про мужність і героїзм добровольців у війні з сепаратистами на сході України.

2. Наведіть приклади волонтерської діяльності серед різних верств населення. Обґрунтуйте тезу про те, що це масовий добровільний рух українського народу.

3. Визначте позитивні і негативні наслідки реформ в Україні.

Консультація - 1 год.

Література:

Підручники і посібники – 3; 4; 5; 14; 15; 18; 19

Монографії та колективні видання – 1; 2; 3; 4; 6; 7.

Періодичні видання –1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 11; 12; 13; 15; 16; 29; 30; 32; 41; 42.

6. ІНДЗ - відсутнє

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий контроль успішності навчання студентів здійснюється: у першому семестрі за перший модуль - у формі **заліку**; у другому семестрі за другий модуль - у формі **екзамену**

Розподіл балів, які отримують студенти за поточне оцінювання (модуль 1, модуль 2).

Поточний контроль										Модульний контроль (max = 60 балів)	Загальна кількість балів		
8р.* 5 б. = 40 балів (=max)													
Модуль 1/2										Модуль 1/2			
Змістовий модуль 1/2										МКР 1/2			
T 1	T 2	T 3		T 4		T 5		T 6	T 7	T 8	T 9	60	100
1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1		

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
75 - 81	C	Задовільно	
67 - 74	D		
60 - 66	E	Достатньо	Незараховано (з можливістю повторного складання)
1 - 59	Fx	Незадовільно	

Критерії поточного оцінювання виступу (доповіді) студента на практичному занятті.

В оцінці теоретичних знань студентів враховуються наступні моменти: достатність об'єму відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; нетрадиційність підходу до викладу відповіді; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

В оцінці практичних завдань враховується здатність студентів: усвідомлювати вимогу завдань; перекладати їх на мову наукових понять; застосувати принципи, закономірності, правила для вирішення конкретних завдань; прогнозувати очікувані результати від запропонованих рішень; вибрати найраціональніші та неординарні

способи розв'язання завдань; логічно і аргументовано викладати суть власних суджень і рішень.

Оцінка "чотири" бали виставляється студентам, які в повному об'ємі володіють програмовим матеріалом з історії соціальної роботи, обізнані з усіма поняттями та термінами цього навчального курсу і адекватно оперують ними під час відповідей на поставлені питання. А також посилаються на наукові дослідження, ознайомлені з спеціальною літературою. Для отримання вищого балу студенти повинні продемонструвати творчу самостійність, здатність аналізувати факти, що стосуються соціальної роботи, приймати рішення щодо використання ефективних методів і форм соціальної роботи. При оцінюванні враховуються уміння аргументувати власне судження теоретичними та фактичними положеннями.

Оцінка "три" бали виставляється також за умов достатньо повного володіння знаннями з історії соціальної роботи. Відповідь студента має бути правильною, обґрунтованою, демонструвати уміння теоретичного матеріалу з технології виховного процесу, вміння самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Одночасно в роботі може бути допущено дві-три несуттєві помилки чи деяка неповнота відповіді, кострубатість і скутість у висловленій думці.

Оцінка "два" бал виставляється за знання, що продемонстрували в неповному об'ємі. Вони як правило носять фрагментарний і короткий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що студент обізнаний з літературними джерелами з історії соціальної роботи, але не всіма і не може дати достатньої критичної оцінки.

Оцінка "один" бал виставляється за активну участь у практичному занятті

Під час практичних занять кожен студент повинен виступити не менше ніж 8 разів. Максимальна кількість балів, які він може набрати за відповіді – 40 (8*5). Максимальна кількість балів поточного оцінювання за модуль – 40.

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники і посібники

1. Агапов Е.П., Волощукова К.В. История социальной работы Учебное пособие. — М.: Дашков и К°, 2009. — 256 с.
2. Антология социальной работы: В 5 т. — Т. 1. История социальной помощи в России / Сост. М.В.Фирсов. — М.: Сварогъ – НВФ СПТ, 1994. — 288 с.
3. Антология социальной работы: В 5 т. — Т. 2. Феноменология социальной патологии / Сост. М.В.Фирсов. — М.: Сварогъ – НВФ СПТ, 1995. — 400 с.
4. Антология социальной работы: В 5 т. — Т. 3. Социальная политика и законодательство в социальной работе / Сост. М.В.Фирсов. — М.: Сварогъ – НВФ СПТ, 1995. — 544 с.
5. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Курс лекцій. — Тернопіль, 2001. — 66 с.
6. [Григорьев А.Д. История социальной работы. Часть 1. До начала XX в .](#) Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. В 2-х частях. — Мн.ТетраСистем, 2006. - 464 с.
7. Гусак П. Виховання у Стародавній Греції: соціокультурний контекст : навч. посіб. для вищих пед. навч. закладів /, Л. Гусак, Л. Мартіросян. — Луцьк : Вежа-Друк, 2016. — 200 с 44.
8. [Кубіцький С. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах в схемах і таблицях](#) Навчальний посібник. — К.: ДАКККіМ, 2010. — 124 с.
9. [Кубіцький С. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах](#) К.: ДАКККіМ, 2009. - 298 с.
10. Кузьмин К. В. История социальной работы за рубежом и в России (с древности до начала XX века)/К. В. Кузьмин, Б. А.. Сутырин. — М., Екатеринбург, 2005. М.: Дашков и К, 2004. - 344 с.
11. [Мельников В.П., Холостова Е.И. История социальной работы в России](#)М.:

Дашков и К, 2004. - 344 с.

12. Мигович І.І. Соціальна робота (вступ до спеціальності). / І. І. Мигович ; Ужгородський держ. ун-т. - Ужгород : [б.в.], 1997. - 191 с.

13. Основы социальной работы: Учебник / Отв. ред. П.Д.Павленок. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Инфра-М, 2001. – 395 с.

14. Попович Г. Соціальна робота в Україні і за рубежом. Навчально-методичний посібник. — Ужгород: Гражда, 2000. — 134 с.

15. Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001.

16. Социальная работа / Под ред. проф. В.И.Курбатова. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 576 с.

17. Тетерский С.В. Введение в социальную работу: Учебное пособие. – М.: Академический проект, 2001. – 496 с.

18. Фирсов М.В. История социальной работы в России: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 1999. – 256 с.

19. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] / Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 174 с.

20. Циткилов П. Я. История социальной работы. Курс лекций./П. Я. Циткилов; НГМА. – Новочеркасск, 2013.

21. Циткилов П.Я. История социальной работы Учебное пособие для студ. вузов. Ростов н/Д: Феникс, 2006. - 448 с.

22. Шарин В. И. История социальной работы. / В. И. Шарин. [Электронный ресурс] – М., 2010. Режим доступа: http://stud.com.ua/807/sotsiologiya/istoriya_sotsialnoyi_roboti.

23. Энциклопедия социальной работы/ В 3-х т. Т.1. Пер. с англ. – М., 1994.

Монографії та колективні видання

1. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р.Х.Вайнола, А.Й.Капська, Н.М.Комарова та ін. – К.: Академпрес, 1999. – 122 с.

2. Динамика ценностей в социальной работе / Под ред. Стивена Шардлоу. – К.: Асоціація психіатрів України, 1996. – 142 с.

3. Добродійність в Україні: минуле, сучасність, майбутнє / Авт.- упоряд. В.Халецький. – К., 1998. – 54 с.

4. Кульчицький С.В., Шаталіна Є.П. Становище дітей в Україні у 1931-1933 рр.: Документальна розповідь. – К.: АН УРСР; Ін-т історії, 1989. – 26 с.

5. Пейн Малколм. Сучасна теорія соціальної роботи. – К., 2000. – 456 с.

6. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В.Полтавця. – К.: Видавничий дім “КМ Academia”, 2000. – 236 с.

7. Хорунжий Ю. Українські меценати: Добродійність – наша риса. – К.: Видавничий дім “КМ Академія”, 2001. – 137 с. (у книзі містяться життєписи таких вітчизняних добродійців, як Тарновські, Галагани, Симиренки, Чикаленки, Рильські та інші).

Періодичні видання

1. Андрей Шептицький // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 326-245.

2. Андріїв В. Соціальне страхування: історія проблеми // Соціальний захист. – 1999. – №2. – С. 43-51.

3. Андрущенко Т. Щедрість Симиренківського роду // Сучасність. – 2000. – 9 вересня. – С. 126-132.

4. Багацький В., Голод І. Меценатство в Україні (ІХ-ХVІІІ ст.) // Українська культура. – 1993. – №11-12. – С. 3. (Про меценатство Д.Галицького, Володимира Васильковича, К.В.Острозького, роль меценатства для історії та культури України).

5. Биржа труда // Фортуна. – 2000. – Декабрь (№8). (З історії існування бірж праці у радянські часи).

6. Лібанова Е. Україна: глибина нерівності «Дзеркало тижня. Україна» №35, 1 жовтня 2016. Електронний ресурс. – Режим оступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/ukrayina->

7. Грига І.М., Іванова О.Л. Культурні передумови виникнення соціальної роботи в Україні. // Соціальна політика і соціальна робота. – № 2,3 (3,4).– 1997.
8. Дмитро Трощинський // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 100-104.
9. Докторович, М. О. Соціальна робота у пенітенціарній системі / М. О. Докторович [Електронний ресурс] // Педагогічний альманах. – 2010. – Вип. 5. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pedalm/texts/2010_5/036.pdf
10. Дядькова Н. Нова пенсійна реформа в Польщі // Праця і зарплата. – 2000. – №37 (жовтень).
11. Зезина М.Р. Система социальной защиты детей-сирот в СРСР // Педагогика. – 2000. – №3. – С. 58-67.
12. Зінченко А. Безпритульність як соціальне явище (до історії розв'язання проблеми) // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. – № 1-2. – С. 78-85.
13. Калениченко Н.П., Ільченко Ж.Д. Роль земств у впровадженні навчання рідною мовою в народній школі України (кінець ХІХ–початок ХХ ст.) // Укр. істор. журнал. – 1994. – № 1.
14. Караман, О. Л. Репресивний та філантропічний етапи розвитку соціально-педагогічної роботи з неповнолітніми засудженими в історії зарубіжних і вітчизняних пенітенціарних систем / Караман, О. Л. [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Sstp/2010_1/11.pdf
15. Ковалинський В. За меценатство – титул дворянина // Галицькі контракти. – 2000. – 25-31 дек. (№52). – С. 12.
16. Коробейник Н., Варницький В. Пенсійна реформа по-угорськи // Праця і зарплата. – 2001. – №16. – С. 5.
17. Котов Л. Простая святая Мать Тереза // Лицо века. – 1997. – №39 (сентябрь). – С. 20-23.
18. Курінна Т. Благодійницька діяльність родини Симиренків у ХІХ – на початку ХХ ст. // Історія України. – 2002. – №11 (березень). – С. 4-6.
19. Литовченко В. Скарб Василя Тарновського // Україна молода. – 2002. – 5 червня. (Колекціонер і меценат).
20. Марисюк К. Становлення Пенсивальнської та Обернської пенітенціарних (в'язничних) систем / К. Марисюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://radnuk.info/statti/229-kruminal-pravo/15340-2011-01-23-01-37-22.html>
21. Мартинчук Л. Швеція – країна соціально захищених громадян // Соціальний захист. – 2000. – №9. – С. 47-50.
22. Мартіросян Л.А. Особливості організації навчально-виховного процесу у вальдорфській школі // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2011. – № 8. – С. 78-83.
23. Мартіросян Л.А. Передумови становлення вищої освіти у Європі // СНУ ім. Л. Українки. Сер. “Педагогічні науки”. – 2013. – № 8. – С. 8-14.
24. Мартіросян Л.А. Релігія як чинник формування традицій соціального виховання в епоху античності: Стародавня Греція // ВНУ ім. Л. Українки. Сер. “Педагогічні науки”. – 2012. – № 8. -С.14-20.
25. Мартіросян Л.А. Філософсько-педагогічний аспект еволюції аксіологічних змін здоров'я в контексті історичного розвитку західноєвропейської цивілізації / Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2010. – № 13. – С. 212-216.
26. Мартіросян Л.А., Мартіросян А.Г. Виховний підхід до кримінальної відповідальності неповнолітніх у західноєвропейській ювенальній юстиції //СНУ ім. Л. Українки. Сер. “Педагогічні науки”. – 2015. – № 1. –С. 157-164.
27. Мартіросян Л.А., Мартіросян А.Г. Виникнення та історична еволюція пенітенціарних систем світу, як соціальних інституцій перевиховання і ресоціалізації // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 62. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2013. - С.292-299.

28. Мартіросян Л.А. Становлення духовно-ціннісного компонента українського виховання: історичний аспект // СНУ ім. Лесі Українки. Сер. "Педагогічні науки". – 2014. – № 8. – С. 8-13.
29. Мигович І. Історичні корені й традиції благодійництва // Соціальний захист. – 1996. – №4. – С. 78-87. 66.
30. Надточій Б. Пенсійне страхування в Україні: історичний аспект // Соціальний захист. – 2000. – №3. – С. 54-58. 68. Надточій Б., Яценко В. Пенсійне забезпечення в Україні: історичний аспект // Україна: аспекти праці. – 2000. – №1. – С. 8- 15.
31. Ніколаюк Т. Соціальне забезпечення робітників України у 1929- 1934 рр. // Соціальний захист. – 1999. – №2. – С. 74-76.
32. Ніколаюк Т. Функціонування деяких складових системи соціального захисту робітників України у 1934-1938 рр. // Соціальний захист. – 1999. – №7. – С. 59-62.
33. Олександр Безбородько // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 92-97.
34. Олександр Поль // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 182-187.
35. Павло Потоцький // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 228-234.
36. Пенсійне забезпечення в різних країнах // Українська інвестиційна газета. – 1998. – 17 березня. – С. 6-7. (Французька, німецька, японська, чилійська моделі, пенсійне забезпечення в США).
37. Подарунок на всі часи // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 30-36. (Про Галшку Гулевичівну, фундаторку Київської братської школи).
38. Пономаренко О.В. З історія започаткування соціальної роботи в Америці. [Електронний ресурс]. Режим доступу: web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2362.pdf
39. Трубич С.Ю., Швець В.Є. Формування системи соціального забезпечення. Історія соціальної роботи страхування (про пенсійну систему в США, Англії, Швеції) // Фінанси України. – 2000. – №2. – С. 110-114.
40. У традиціях Мазепи, Терещенка... // Українська культура. – 1992. – №10-11. – С. 3. 89. Харитоненко І. // В кн.: Слабошпицький М.Ф. Українські меценати: Нариси з історії української культури: Навч. видання. – Б.м., 2001. – С. 188-194.
41. Черняхівська П. Меценатство гетьмана І.Мазепи // Пам'ять століть. – 2000. – №4. – С. 39-50.
42. Шапаренко В. Меценатська діяльність родини Галаганів // Хроніка. – 2000-2001. – Вип. 41-42. – С. 386-394.
43. Шкляж І., Миnych Д. Николаевские мадонны // Краєзнавчий альманах. – Вип. І. – Миколаїв, 2001. – С. 3-9. (Про першу у світі сестру милосердя – Дашу Севастопольську).

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ ТА ЕКЗАМЕНУ

Перелік залікових питань

для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Поняття блага в етиці і філософії.
2. Розвиток ідей благодійності у релігійних віруваннях.
3. Архаїчні форми соціальної допомоги.
4. Соціальна опіка і піклування у стародавніх державах Месопотамії, Індії та Китаю.
5. Система соціальної допомоги в Афінах і Спарті.
6. Основні види соціальної допомоги у стародавньому Римі.
7. Римське право про соціальну опіку і піклування.

8. Основні риси суспільно-економічного і політичного розвитку Західної Європи в період раннього і класичного Середньовіччя. .
9. Роль церкви в середньовічному суспільстві.
10. Соціальне вчення християнської церкви.
11. Формування ідеалу „істинно віруючої” людини.
12. Особливості церковно-громадської системи соціальної опіки. Характеристика причин голодних катастроф та епідемій.
13. Роль церкви у боротьбі з епідеміями.
14. Зміна ставлення середньовічного суспільства і церкви до жебраків і бідняків. Формування системи „ізоляції”.
15. Соціальний феномен полювання на відьом.
16. Поява світських інститутів соціальної допомоги.
17. Шляхи створення нової системи опіки і піклування у Франції та Англії.
18. Наслідки поширення жебрацтва в Іспанії.
19. Вплив Просвітництва на реформування системи опіки і піклування.
20. Зміна суспільно-політичного життя Франції.
21. Критерії «бідності» у буржуазному суспільстві.
22. Розвиток медичного напрямку у системі соціальної опіки і піклування.
23. Реформи кримінального права і створення пенітенціарної системи.
24. Буржуа і пролетарі в ХІХ ст.
25. Поява соціального законодавства в Європі.
26. «Карцерна» системи опіки і піклування.
27. Діяльність благодійних організацій у карцерній системі соціальної опіки і піклування.
28. Виникнення теорії соціальної роботи у США. Її теоретичне обґрунтування Мері Елен Річмонд та Джейн Адамс
29. Формування нової мети соціальної роботи у середині ХХ ст. - суспільна злагода і стабільність.
30. Американська і європейська моделі соціальної роботи і соціального забезпечення

Перелік екзаменаційних питань для здійснення підсумкового контролю успішності навчання

1. Поняття блага в етиці і філософії.
2. Розвиток ідей благодійності у релігійних віруваннях.
3. Архаїчні форми соціальної допомоги.
4. Соціальна опіка і піклування у стародавніх державах Месопотамії, Індії та Китаю.
5. Система соціальної допомоги в Афінах і Спарті.
6. Основні види соціальної допомоги у стародавньому Римі.
7. Римське право про соціальну опіку і піклування.
8. Основні риси суспільно-економічного і політичного розвитку Західної Європи в період раннього і класичного Середньовіччя. .
9. Роль церкви в середньовічному суспільстві.
10. Соціальне вчення християнської церкви.
11. Формування ідеалу „істинно віруючої” людини.
12. Особливості церковно-громадської системи соціальної опіки. Характеристика причин голодних катастроф та епідемій.
13. Роль церкви у боротьбі з епідеміями.
14. Зміна ставлення середньовічного суспільства і церкви до жебраків і бідняків. Формування системи „ізоляції”.
15. Соціальний феномен полювання на відьом.
16. Поява світських інститутів соціальної допомоги.
17. Шляхи створення нової системи опіки і піклування у Франції та Англії.
18. Наслідки поширення жебрацтва в Іспанії.
19. Вплив Просвітництва на реформування системи опіки і піклування.
20. Зміна суспільно-політичного життя Франції.
21. Критерії «бідності» у буржуазному суспільстві.

22. Розвиток медичного напрямку у системі соціальної опіки і піклування.
23. Реформи кримінального права і створення пенітенціарної системи.
24. Буржуа і пролетарі в ХІХ ст.
25. Поява соціального законодавства в Європі.
26. «Карцерна» системи опіки і піклування.
27. Діяльність благодійних організацій у карцерній системі соціальної опіки і піклування.
28. Виникнення теорії соціальної роботи у США. Її теоретичне обґрунтування Мері Елен Річмонд та Джейн Адамс
29. Формування нової мети соціальної роботи у середині ХХ ст. - суспільна злагода і стабільність.
30. Американська і європейська моделі соціальної роботи і соціального забезпечення.
31. Сакральні особливості архаїчних форм допомоги у стародавніх слов'ян.
32. Общинні, сакральні і господарські форми взаємодопомоги в дохристиянській Русі.
33. Хрещення Русі і “жебракoлюбство” як морально-етичний феномен православ'я.
34. Роль церкви в підтримці жебраків, убогих і сиріт.
35. Перші українські благодійні заклади: благодійні будинки і хати, лікарні, притулки, scuдельниці.
36. Великокняжа філантропія.
37. Церковно-громадська система соціальної допомоги
38. Форми і засоби соціальної допомоги в серед українців часів козаччини.
39. Благодійна діяльність гетьманів і козацької старшини.
40. Роль української церкви у системі соціальної допомоги часів козаччини.
41. Реформи системи соціальної допомоги в період правління Петра І
42. Боротьба з жебрацтвом в епоху «двірцевих переворотів».
43. Реформування системи соціальної допомоги в період правління Катерини ІІ та його наслідки для України.
44. Державна система виховання як складова частина універсальної системи соціальної опіки.
45. Земська система соціальної допомоги.
46. Діяльність благодійних товариств у Російській імперії.
47. Приватна філантропічна діяльність українських благодійників ХІХ ст.
48. Особливості функціонування церковної системи соціальної допомоги в ХІХ- поч. ХХ ст.
49. Вплив революційних подій на зародження нових організацій соціального захисту трудящих.
50. Профспілки і фабзавкоми. Соціальні проекти і їх доля (фабрично-заводське законодавство) поч. ХХ ст.
51. “Трудова допомога” і її основні форми поч. ХХ ст.
52. Нові органи управління соціальною сферою у радянський період.
53. Політичні і соціально-економічні процеси в СРСР в кінці 20-х – на початку 30-х рр. Соціальна політика тоталітарної держави: командно-адміністративний режим в соціальній сфері; антиселянська політика.
54. Соціальна структура українського суспільства на межі 30-40-х рр. Реорганізація системи управління соціальною сферою і мережі установ соціального забезпечення.
55. Соціальна політика і соціальна робота в 1950-х – першій половині 1980-х рр. Застійні і кризові явища в економічному житті СРСР, їх соціальні наслідки.
56. Соціальне страхування як вид соціальної допомоги.
57. Формування системи соціального захисту в Україні у нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умовах. Створення мережі державних соціальних відомств України на кінець 1999-2000р.р. Діяльність державної служби зайнятості (1990р.), її структура і завдання.
58. Система соціального обслуговування в Україні у 90-2000 р.р. Радянській підхід до нарахування пенсій.
59. Діяльність територіальних центрів.
60. Діяльність соціальних служб для молоді та дітей.